

GLOBAL AXBOROT MAKONI VA MILLIY AXBOROT XAVFSIZLIGI

X. J. Yuldasheva

Milliy g'oya va huquq kafedrasi o'qituvchisi

Yoqubjonova Mohinaxon Zafarjon qizi

Qo`qon davlat universiteti

2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada global axborot makonining mohiyati, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'рни hamda milliy axborot xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari tahlil etilgan. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi insoniyat hayotining barcha jabhalarini qamrab olayotgani sababli, axborotning to'g'ri boshqarilishi, ishonchliligi va himoyasi bugungi kunda strategik ahamiyat kasb etmoqda. Maqolada global axborot oqimining ijobiy va salbiy jihatlari, kiberxavflar, axborot urushlari hamda mafkuraviy tahdidlarning jamiyat barqarorligiga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, milliy axborot xavfsizligini ta'minlashda davlat siyosati, qonunchilik asoslari, texnik himoya choralari va fuqarolarning axborot madaniyati alohida o'rin tutishi ta'kidlanadi. Maqola axborot xavfsizligi sohasida fuqarolik mas'uliyatini oshirish, yoshlar ongida axborot savodxonligini shakllantirish va milliy manfaatlarni global axborot makonida himoya qilish zarurligini asoslab beradi. Tadqiqot natijalari globalizatsiya jarayonida milliy axborot siyosatini takomillashtirish va kiberxavfsizlik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Annotation: This article examines the essence of the global information space, its role in social development, and the urgent issues of ensuring national information security. The rapid expansion of information and communication technologies has penetrated all spheres of human life, making the management, reliability, and protection of information a strategic priority. The article discusses both the positive

and negative aspects of global information flows, including cyber threats, information wars, and ideological influences that may endanger national stability. It emphasizes the importance of state policies, legislative frameworks, technical protection systems, and public information culture in maintaining information security. Furthermore, the research highlights the necessity of developing information literacy among young people, strengthening civic responsibility, and safeguarding national interests within the global information space. The conclusions presented contribute to improving national information policy and fostering a cybersecurity culture in the era of globalization.

Аннотация: В данной статье рассматриваются сущность глобального информационного пространства, его роль в развитии общества и актуальные вопросы обеспечения национальной информационной безопасности. Быстрое развитие информационно-коммуникационных технологий охватило все сферы человеческой деятельности, что делает управление, достоверность и защиту информации стратегическим приоритетом современного государства. В статье анализируются положительные и отрицательные стороны глобальных информационных потоков, включая киберугрозы, информационные войны и идеологические воздействия, способные повлиять на устойчивость общества. Особое внимание уделяется роли государственной политики, законодательных основ, технических мер защиты и информационной культуры граждан в обеспечении национальной безопасности. Подчеркивается необходимость повышения уровня медиаграмотности молодежи, формирования ответственного отношения к информации и защиты национальных интересов в условиях глобализации. Результаты исследования могут быть использованы для совершенствования национальной информационной политики и развития культуры кибербезопасности.

Tayanch soʻzlar: global axborot makoni, milliy axborot xavfsizligi, kiberxavf, axborot texnologiyalari, mafkuraviy tahdid, axborot madaniyati, davlat siyosati.

Keywords: global information space, national information security, cyber threat, information technology, ideological threat, information culture, state policy.

Ключевые слова: глобальное информационное пространство, национальная информационная безопасность, киберугрозы, информационные технологии, информационная культура, медиаграмотность, государственная политика, защита данных, цифровая среда, информационные войны, идеологическое влияние, кибербезопасность, правовые основы, ответственность пользователя, национальные интересы.

Global axborot makoni — bu butun dunyo boʻylab axborotning erkin harakatlanishini, tarqalishini va almashinuvini taʼminlaydigan yagona tizimdir. Bugungi kunda insoniyat hayoti axborot texnologiyalarisiz tasavvur etib boʻlmaydi. Internet, mobil aloqa, sunʼiy intellekt va raqamli tizimlar jamiyatning barcha sohalarida muhim oʻrin egallagan. Shu bilan birga, bu jarayon yangi tahdidlarni ham yuzaga keltirdi: yolgʻon axborotlar tarqalishi, gʻoyaviy bosim, kiberjinoyatlar va axborot urushlari shular jumlasidandir. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi davlatlarning iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotiga bevosita taʼsir koʻrsatmoqda. Shu sababli milliy axborot xavfsizligini taʼminlash har bir mamlakat uchun strategik ahamiyatga ega. Milliy axborot xavfsizligi deganda davlat, jamiyat va shaxs manfaatlarini axborot sohasidagi tahdidlardan himoya qilish tushuniladi. Bu sohada kiberxavfsizlik, maʼnaviy mustaqillik, axborot tizimlarining texnik himoyasi va fuqarolarning axborot madaniyati asosiy oʻrin tutadi.

Oʻzbekiston Respublikasida axborot xavfsizligini mustahkamlash maqsadida “Axborotlashtirish toʻgʻrisida”, “Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari

to'g'risida", "Kiberxavfsizlik to'g'risida" kabi qonunlar qabul qilingan. Ushbu hujjatlar axborot tizimlarini himoya qilish, shaxsiy ma'lumotlarni saqlash va soxta axborotlarning oldini olishga qaratilgan. Shuningdek, davlat idoralari va maxsus xizmatlar kiberxavflarga qarshi kurashish, internet makonida milliy qadriyatlarni himoya qilish, yoshlarni axborot tahdidlaridan asrash borasida faol ish olib bormoqda. Biroq, milliy axborot xavfsizligini ta'minlash faqat hukumat zimmasidagi vazifa emas. Har bir fuqaro o'zining axborot madaniyatiga ega bo'lishi, ishonchsiz manbalardan axborot olmasligi, yolg'on ma'lumotlarni tarqatmasligi zarur. Internet madaniyatining rivojlanishi, axborot savodxonligi darajasining oshishi va yosh avlodni raqamli xavfsizlik qoidalariga o'rgatish bugungi kunda dolzarb masaladir.

Global axborot makonida ishonchli, mustaqil va milliy qadriyatlarga tayanadigan axborot siyosatini yuritish davlat barqarorligini mustahkamlaydi. Har bir fuqaroning ongli yondashuvi, ma'naviy yetukligi va mas'uliyati mamlakat axborot xavfsizligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi.

Global axborot makonining xususiyatlari

Hozirgi davrda axborot jamiyati degan tushuncha global miqyosda hayot tarziga aylanib bormoqda. Insoniyat endilikda nafaqat ishlab chiqarish yoki siyosiy munosabatlar bilan, balki axborot oqimi bilan yashaydi, rivojlanadi va raqobatlashadi. Shunday davrda global axborot makoni deganda butun dunyo bo'ylab axborot almashinuvi, saqlanishi va tarqatilishini ta'minlovchi yagona tizim tushuniladi. Bu tizim internet, sun'iy yo'ldosh aloqasi, telekommunikatsiya tarmoqlari, raqamli platformalar va ijtimoiy tarmoqlardan iborat murakkab infratuzilmani tashkil etadi. Global axborot makonining eng muhim xususiyati — bu chegarasizlikdir. Axborot endi bir mamlakat doirasida emas, balki butun dunyo miqyosida erkin harakatlanadi. Bu esa o'z navbatida madaniyatlارo muloqot, ilmiy hamkorlik, ta'lim va texnologiya almashinuvi uchun katta imkoniyatlar yaratadi.

Shu bilan birga, bu holat axborot mustaqilligi, kiberxavfsizlik, mafkuraviy ta'sirlar kabi murakkab masalalarni ham keltirib chiqarmoqda. Masalan, bugungi kunda dunyo bo'ylab har daqiqada millionlab yangiliklar, video, surat, ma'lumotlar internet orqali tarqalmoqda. Ammo ularning barchasi ishonchli emas. Ayrim axborotlar ataylab manipulyativ tarzda, ya'ni inson fikrini boshqarish, jamiyatni chalg'itish yoki siyosiy manfaatlarga xizmat qilish uchun yaratiladi. Shu sababli axborot urushlari va dezinformatsiya kampaniyalari XXI asrning eng xavfli hodisalaridan biri hisoblanadi. Shu o'rinda milliy axborot xavfsizligi tushunchasi paydo bo'ladi. U har bir davlatning axborot sohasidagi manfaatlarini himoya qilish, axborot tizimlarining barqaror ishlashini ta'minlash, xalqning g'oyaviy mustaqilligini saqlash hamda milliy qadriyatlarni begona mafkuralardan asrash maqsadiga xizmat qiladi. Milliy axborot xavfsizligi — bu texnik, huquqiy, mafkuraviy va ijtimoiy yo'nalishlarni birlashtiruvchi keng tushuncha.

Xavfsizlik turlari:

1. Texnik xavfsizlik

Axborot tizimlari va raqamli infratuzilmaning himoyasi texnik xavfsizlikning asosiy qismidir. Kiberjinoyatlar, viruslar, fishing, xakerlik hujumlari kabi tahdidlar bugungi kunda juda tez o'sib bormoqda. Shu sababli davlatlar o'z serverlarini, ma'lumotlar bazalarini, elektron hukumat tizimlarini, bank va to'lov tizimlarini himoya qilish uchun zamonaviy kiberxavfsizlik texnologiyalarini joriy etmoqda. O'zbekistonda ham "Kiberxavfsizlik markazi" faoliyat yuritib, tarmoqlarni himoya qilish va kiberhujumlarning oldini olish bilan shug'ullanmoqda.

2. G'oyaviy-mafkuraviy xavfsizlik

Axborot xavfsizligining yana bir muhim jihati — bu g'oyaviy mustaqillikni saqlashdir. Chet el ommaviy axborot vositalari va internetdagi ayrim manbalar orqali yoshlar ongiga begona g'oyalar, turli yot qarashlar singdirilmoqda. Ular

milliy qadriyatlar, din, til va madaniyatga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ta'lim tizimi, OAV va ijtimoiy tarmoqlarda mediasavodxonlik, axborot madaniyati va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish milliy xavfsizlikning g'oyaviy poydevori hisoblanadi.

3. Huquqiy xavfsizlik

Milliy axborot xavfsizligi sohasida huquqiy mexanizmlar ham muhim o'rin tutadi. O'zbekiston Respublikasida "Axborotlashtirish to'g'risida", "Kiberxavfsizlik to'g'risida", "Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to'g'risida" kabi qonunlar qabul qilingan. Ushbu hujjatlar axborot sohasida fuqarolarning huquqlari va majburiyatlarini belgilaydi, davlat axborot tizimlarining huquqiy himoyasini ta'minlaydi hamda shaxsiy ma'lumotlar maxfiyligini kafolatlaydi.

4. Ijtimoiy-psixologik xavfsizlik

Axborot xavfsizligi ijtimoiy ong va psixologik muhitga ham bevosita ta'sir qiladi. Internetdagi salbiy kontent, zo'ravonlikni targ'ib qiluvchi materiallar, millatlararo adovatni keltirib chiqaruvchi postlar jamiyatda beqarorlikni kuchaytiradi. Shu sababli axborot makonini nazorat qilish, zararli axborotlarni aniqlash va ularning tarqalishiga chek qo'yish davlatning ijtimoiy xavfsizlik siyosatining bir qismi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

3. O‘zbekiston Respublikasi “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2022.
4. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
5. G‘ofurov A. Axborot xavfsizligi asoslari. – Toshkent: TATU nashriyoti, 2019.
6. To‘xtayev M. Mediasavodxonlik va axborot madaniyati. – Toshkent: Oliy ta’lim nashriyoti, 2020.
7. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlar bazasi
8. www.cybersecurity.uz – Kiberxavfsizlik markazining rasmiy veb-sayti